

РЕЗЮМЕ

Д.А. Белокур, А.В. Говорун. История исследования ручейников (Insecta, Trichoptera) Украины.

В работе представлено краткое описание истории исследований ручейников на территории Украины. Сделаны выводы о неравномерности исследованности Trichoptera: лучше всего изучены на Западной Украине, в Одесском регионе и на территории Крымского полуострова. Фауна данного отряда насекомых в Сумской области не изучалась.

Ключевые слова: ручейники, Trichoptera, история исследования, Украина.

SUMMARY

D.A. Bilokur, A.V. Govorun. The history of research of caddisflies (Insecta, Trichoptera) of Ukraine.

The essays on the history of research of caddisflies in Ukraine are submitted. Conclusions about the unevenness of this group studies were made. Most of all caddisfly's fauna has been investigated in the Western Ukraine, in Odessa region and in the Crimea. Sumy region has not been investigated generally.

Key words: caddisflies, Trichoptera, the history of research, Ukraine.

УДК 581.9

А. П. Вакал, О. В. Гладій

РОСЛИННІСТЬ ШОСТКИНСЬКОГО АГРОЛІСГОСПУ КАП «СУМІОБЛАГРОЛІС» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

*Рослинність Шосткинського агролісгоспу КАП «Сумиоблагроліс» Сумської області представлена угруповання лісової, болотної, лучної, чагарникової та водної рослинності. Ліси займають 90 % території агролісгоспу і серед 18 деревних порід, які зустрічаються, найбільші площі займають *Pinus sylvestris* L., *Betula pendula* Ronh. і *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.).*

Ключові слова: рослинність, ліси, угруповання, формації, Червона книга України

Вступ. Ліси України – це унікальне національне багатство. Тим більше, що забезпеченість лісом населення України одна із самих низьких в Європі – 0,17 га в розрахунку на одного мешканця, а лісистість України – лише 15,1% території, коли по Європі – 38%. Тому ідея сталого розвитку більш ніж актуальна для лісівництва України [4].

У ринково розвинутих країнах власність на ліси представлена різними формами: державною, приватною, колективною. Тому серед пріоритетних завдань лісової політики в Україні важливе місце займають питання реформування лісового сектора і відродження ефективної багатоукладної системи господарювання в ньому. Адже традиційно вважається, що ведення

лісового господарства в системі агропромислового комплексу є незадовільним, а ліси, як правило, малопродуктивні, розкидані невеликими клаптиками між сільськогосподарськими угіддями і піддаються небажаним антропогенним впливам. Але вони мають важливе екологічне значення, оскільки запобігають водній і вітровій ерозії ґрунтів, відіграють немаловажну роль у забезпеченні сільських громад деревиною та виробами з неї [13, 14].

Не залежно від форм власності ліси завжди характеризувалися значним біологічним різноманіттям і головне нині – зберегти його як одну з ключових якостей біосфери, котра забезпечує не тільки її стійкість і стабільність, але й надійність існування та виживання людства. Щоб запобігти збідненню і знищенню біологічної різноманітності, передусім слід упорядкувати знання про живі організми, їх видовий склад в цілому і в конкретних регіонах [5, 10, 13].

Мета дослідження. Метою роботи є одержання наукової інформації про рослинність Шосткинського агролісгоспу комунальне агролісгосподарське підприємство (КАП) «Сумиоблагроліс» Сумської області, про поширення на даній території видів і угруповань, що підлягають охороні.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами досліджень даної роботи були вищі судинні рослини, а також рідкісні, малопоширені та зникаючі види рослин, занесені до Червоної книги України [15] та Обласного Червоного списку [12], тобто види, які підлягають особливій охороні на території Сумської області, що зустрічаються на території Шосткинського агролісгоспу КАП «Сумиоблагроліс».

Під час опису рослинності піддослідної території і виділенні рослинних угруповань використовувалася еколого-фітоценотична класифікація рослинності України [17] із рядом змін і доповнень по окремих типах рослинності, що представлені в опублікованих раніше роботах [1, 16].

Як основний використовувався метод маршрутно-діагностичних досліджень. Маршрути пролягали через усю піддослідну територію з заходу на схід і з півночі на південь, охоплюючи усі характерні для району біотопи. При описі ценотичної приуроченості виявлених видів використовували методику геоботанічних описів [18]. Визначення видової приналежності рослин проводили за спеціальними визначниками, зведеннями флори України та сусідніх територій [11].

Крім польових зборів 2011-2012 років нами використані матеріали досліджень попередніх років (1989-2002), які проводилися співробітниками кафедри ботаніки Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка.

Результати та їх обговорення. Шосткинський агролісгосп КАП «Сумиоблагроліс» Сумської області розташований в північно-західній частині Сумської області на території Шосткинського адміністративного району. Його особливістю є те, що він розміщений на території 18 сільських рад і складається із значної кількості відокремлених один від одного лісових масивів.

У наш час вся площа земельного лісового фонду Шосткинського агролісгоспу складає 11 951 га, із яких 10 884,9 га, або 90,0 % вкриті лісовою рослинністю, у тому числі лісовими культурами зайнято 6 888,9 га, або 58,3 %. 560,6 га не вкриті лісовою рослинністю і на них розташовані – згарища, загиблі насадження, зруби, галявини, пустирі, лісові дорого та просіки. Не лісові землі займають не значні площі – 92,2 га і до них приурочені болота, водойми, споруди та інше.

Згідно геоботанічного районування України територія дослідження знаходиться в межах Чернігівсько-Новгородсіверського округу, Шосткинського району і Глухівсько-Орловського округу, Кролевецько-Глухівського району [7, 17]. Для даних геоботанічних округів типовими і панівними угрупованнями природної рослинності є такі: соснові, дубово-соснові та липово-дубово-соснові ліси, заплавні луки, евтрофні болота [1, 2, 8, 10, 12, 16].

У лісах Шосткинського агролісгоспу КАП «Сумиоблагроліс» зустрічається 18 основних деревних порід, із яких найбільші площі займають сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.) – 8169,8 га, береза бородавчаста (*Betula pendula* Roth) – 1001,8 га, вільха клейка (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) – 898,7 га та дуб звичайний (*Quercus robur* L.) – 389,0 га.

Серед насаджень даних порід дерев зустрічаються різні вікові класи – від 1 (вік 0-10 років) до 11 (100-110 років) у сосни і до 18 (до 180 років) – у дуба. Необхідно відмітити, що значні площі лісів даного господарства займають дерева вік яких становить 40-80 років і які характеризуються найвищими показниками як загальних запасів деревини, так і середніми її запасами на 1 га.

Під час проведення досліджень на території Шосткинського агролісгоспу КАП «Сумиоблагроліс» нами було виявлена така орієнтовна кількість видів рослин (по відділах): Плауноподібні – 2; Хвощеподібні – 4; Папоротеподібні – 5; Голонасінні – 4; Покритонасінні – 260 (таблиця).

Отже, для рослинності даного району дослідження характерними є угруповання лісової, болотної, лучної, чагарникової та водної рослинності. Нижче наводимо їх характеристику.

Таблиця

**Систематична структура флори судинних рослин
Шосткинського агролісгоспу комунальне КАП «Сумиоблагроліс»**

Відділи	Кількість				
	класів	порядків	родин	родів	видів
Плауноподібні	1	1	1	1	2
Хвощеподібні	1	1	1	1	4
Папоротеподібні	1	1	4	5	5
Голонасінні	1	1	2	4	4
Покритонасінні	2	49	73	190	260
Разом	6	53	81	201	275

Лісова рослинність Шосткинського агролісгоспу КАП «Сумиоблагроліс» Сумської області представлена здебільшого угрупованнями формації сосни звичайної двох субформацій.

Серед соснових лісів найпоширеніші сосняки злакові, зокрема, сосняки наземнокуничникові (*Pinetum calamagrostidosum (epigeioris)*), зеленомохові (*P. polytrichosum*), червонокострицеві (*P. festucosum (rubrae)*), орлякові, орляково-зеленомохові (*P. pteridiosum (aquilini)*, *P. pteridiosum-hylocomiosum*). Серед дубово-соснових лісів (суборів) переважають ліщиново-зірочникові, орляково-наземнокуничникові, орлякові (*Querceto-Pinetum coryloso (avellanae)-stellariosum (holosteae)*, *Q.-P. pteridiosum-calamagrostidosum (epigei)*, *Q.-P. pteridiosum (aquilini)*). На невеликих ділянках зустрічаються сосново-березові ліси сфагнові (*Betuleto-Pinetum sphanosum*), а по заплавах річок трапляються біловербники (*Saliceta albae*), вільхові ліси (*Alneta glutinosae*), осичники (*Populeta tremulae*). Ялинові ліси, переважно штучного походження, представлені в основному ялинниками кваснецевими (*Piceetum oxalidosum (acetosellae)*).

Соснові бори даної території в основному мають штучне походження, а їх вік змінюється від 40 до 80 років. Іноді на невеликих площах можна ще зустріти соснові ліси віком 90-110 років. Деревостан даних лісів однарусний, монодомінантний, утворює сосна звичайна. Висота дерев – 25-27 м, середній діаметр – 45-50 см, іноді до 60 см, бонітет перший. Крім сосни у ньому місцями трапляються береза бородавчаста. Підлісок (зімкненість 0,1-0,2) утворюють підріст горобини звичайної (*Sorbus aucuparia* L.), кущі бузини червоної (*Sambucus racemosa* L.), малини (*Rubus idaeus* L.), кущики косяниці

(*Rubus saxatilis* L.), вересу звичайного (*Calluna vulgaris* (L.) Hill.). Також зустрічаються ділянки з густими заростями чорниці (*Vaccinium myrtillus* L.) (проективне покриття до 40%). Ярус трав'янистих рослин (40-50%, іноді до 90%) складається із куничника наземного (*Calamagrostis epigeios* (L.) Roth.), мітлиці тонкої (*Agrostis tennis* Sibth.), купини пахучої (*Poligonatum odoratum* Mill.), конвалії звичайної (*Convallaria majalis* L.), віхалки гіллястої (*Anthericum ramosum* L.), перстача прямостоячого (*Potentilla erecta* (L.) Raeusch.), орляка звичайного (*Pteridium aquilinum* Kuhn.), щитника шартського (*Dryopteris carhusiana* (Vill) H.P. Fuchs.).

На бідних, дерново-підзолистих піщаних ґрунтах, розповсюджені соснові орляково-зеленомохові і фрагменти сфагнових лісів. На підвищених ділянках з бідними сухими піщаними ґрунтами ростуть бори лишайникові (*Pinetum cladinosum*). Одноярусний деревостан їх складає сосна, підлісок здебільшого відсутній, іноді зустрічаються бузина червона. Наземний ярус створюють лишайники *Cladonia sylvatica* (L.) Harm., *C. rangiferina* (L.) Web., *Cetraria islandica* (L.) Ach.

Бори зеленомохові ростуть в умовах помірного зволоження. Звичайно вони змінюють бори лишайникові. Трав'яний покрив у них складають – верес, орляк, місцями трапляються кущиками чорниці, брусниці. У моховому покриві домінують *Pleurozium schreber* (Brid.) Mitt., *Dicranum rugosum* Brid. тощо. Група асоціацій соснових лісів зеленомохових і чорничних – корінні старі соснові ліси, типові для Полісся, занесені до Зеленої книги України [6].

На борових терасах р. Івотка, Шостка і Есмань, з бідними сухими піщаними ґрунтами, ростуть бори лишайникові (*Pinetum cladinosum*) – сухі бори.

На даній території зустрічаються також складні субори. Серед них домінуючими є липово-дубово-соснові з чорницею. Перший ярус деревостану цих лісів утворює сосна, другий – дуб звичайний і липа серцелиста (*Tilia cordata* L.) з домішкою клена гостролистого (*Acer platanoides* L.), осики (*P. tremula* L.), берези бородавчастої. Підлісок густий добре розвинений. Складається з ліщини звичайної, бузини червоної, малини, рідше бруслини європейської (*Evonimus europaea* L.) та бородавчастої (*E. verrucosa* Scop.). У трав'яному покриві розповсюджені – копитняк європейський (*Asarum europaeum* L.), орляк, папороть чоловіча (*Dryopteris filix-mas* (L.) Schott), вероніка дібровна (*Veronica chamaedrys* L.), на підвищених місцях – вероніка лікарська (*V. officinalis* L.), а на вологих зниженнях – яглиця (*Aegopodium podagraria* L.), чорниця, брусниця (*Rhodococcum vitis-idaea* (L.) Avror.) тощо.

У Шосткинському агролісгоспі на значних площах поширені березові ліси, як природного так і штучного походження. У більшості випадків перший ярус цих лісів утворює береза пухнаста. Висота дерев 15-17 м,

середній діаметр стовбурів – 25-30 см. Іноді серед берези – на підвищеннях ґрунту зустрічаються тополя біла та осика (*P. tremula* L.). Підлісок середньої густини (0,3), на галявинах густий (0,5-0,6), заввишки 3-4 м. У ньому домінує верба попеляста. Як домішка трапляється крушина ламка, чорна смородина (*Ribes nigrum* L.). З позаярусних рослин у великій кількості зустрічається хміль (*Humulus lupulus* L.). У ярусі трав'янистих рослин домінують кропива жабрійолиста (*Urtica galeopsifolia* Wierzb. ex Opiz) і сідач коноплевий (*Eupatorium cannabinum* L.). У цих екотопах також зустрічаються вербозілля звичайне (*Lysimachia vulgaris* L.), цикута отруйна (*Cicuta virosa* L.), осока дерниста (*Carex caespitosa* L.).

Ліси формації вільхи клейкої (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), в основному природного походження, можна зустріти майже на всій досліджуваній території. Деревостан цих лісів одноярусний, здебільшого монодомінантний, утворений вільхою клейкою, зімкненість крон – 0,5-0,6. Вільхи заввишки 14-16 м, середній діаметр стовбурів – 25-30 см, їх вік 40-50 років. Підлісок слаборозвинений, утворений бузиною чорною і червоною, смородиною, ожиною сизою (*Rubus coesius* L.), черемхою звичайною (*Padu savium* Mill.). Іноді стовбури дерев обвиті хмелем. Ярус трав'яних рослин (проективне покриття – 80-90%) представлений різнотрав'ям, у якому найбільш поширеними видами є кропива жабрієлиста, гадючник оголений (*Filipendula denudata* (J.et C.Presl) Fritsch), сідач коноплевий, вербозілля звичайне (*Lysimachia vulgaris* L.), хвощ болотний (*Equisetum palustre* L.), осока дерниста, розрив-трава звичайна (*Impatiens noli-tangere* L.), безщитник жіночий (*Athyrium filix-femina* (L.) Roth.).

Широколистяні ліси представлені головним чином угрупованнями формації дуба звичайного, липово-дубових лісів. Ці ліси зосереджені переважно на півдні Шосткинського району, займають не значні площі. За зайнятими площами серед них переважають свіжі діброви, що зростають в умовах достатнього (помірного) зволоження ґрунтів. У їх складі переважають угруповання свіжої діброви, зокрема, липово-дубові ліси ліщинові (*Tilieto-Quercetum coryloso (avellanae)*). Найбільш розповсюджені серед них липово-дубові ліщинов-волосистоосокові ліси (*T.-Q. coryloso-caricosum (pilosae)*).

Необхідно відмітити, що біля с. Гамаліївка (квартал 75) на площі 8,2 га ростуть дуби вік яких досягає 180 років і це угруповання занесене до Зеленої книги України потребує охорони і має як наукову, так і естетичну цінність [14].

На невеликих ділянках також трапляються біловербники (*Saliceta albae*), осичники (*Populeta tremulae*) та ялинові ліси, які представлені ялинниками кваснецевими (*Piceta abieae*).

Чагарникова рослинність на території лісництва представлена угрупованнями верби попелястої та тритичинкової (*Saliceta cinereae*, *Saliceta triandrae*).

Заплавні луки р. Бичиха, Івотка, Шостка і Есмань, які входять до складу Шосткинського агролісгоспу, займають не значні площі і за схемою рослинності Д.Я. Афанасьєва, Г.І. Білика та ін. [1], відносимо до таких класів формацій: справжніх, болотистих та торф'янистих лук.

Справжні луки в умовах достатку вологи та елементів мінерального живлення ці луки досягають високої продуктивності. Висота травостою досягає 70 см, а проективне покриття наземних органів – 70-90% і більше. До їх складу входять три формації крупнозлакових лук: *Festuceta pratensis*, *Alopecureta pratensis*, *Calamagrostideta epigeios* та три формації дрібнозлакових лук: *Festuceta rubrae*, *Cynosureta cristali* та *Poeta pratensis*.

Болотисті луки займають площі у притерасній та подекуди центральній частинах заплав річок, де поширені на знижених ділянках і представлені здебільшого угрупованнями формацій *Glicerieta maximae* (ас. *Glycerietum maximae*), *Cariceta acutae* (ас. *Caricetum visicariae*), *Agrostideta stoloniferae* (ас. *Agrostidetum (stoloniferae) – potentillosum (anserinae)*).

У червні 2011 року, на цих луках, недалеко від с. Каліївка, нами виявлена популяції пальчатокорінників м'ясочервоного (*Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó) і травневого (*Dactylorhiza majalis* (Reicheb.) P. F. Huntet et Summerhayes) (Червона книга України) [15], які включали 45 і 30 рослин, відповідно.

Торф'янисті луки представлені лише однією формацією *Deschampsieta caespitosae*. Ці луки представлені такими асоціаціями: *Deschampsia caespitosa* + *Carex caespitosa*, *Deschampsia caespitosa* + *Carex vulpina*. На цих луках також зустрічаються півники сибірські (*Iris sibirica* L.), які занесені до Червоного списку у Сумській області [12].

Болотна рослинність представлена евтрофними (за незначним винятком) високотравними та осоковими угрупованнями, водна – групами формацій справжньої водної та повітряно-водної рослинності [2].

Евтрофні болота представлені на досліджуваній території групами формацій лісові болота (формації вільхово-болотна, березово-болотна), трав'яні болота, трав'яно-мохові болота (формація осоково-сфагнова).

У складі вільхових боліт зустрічаються групи асоціацій вільшняків очеретяних (*Alneta phragmitosa*), теліптерисових (*A. thelipteriase*), осокових (*A. caricosa*). Їх деревостан монодомінантний, одноярусний, представлений вільхою клейкою. Ярус кущів слабо розвинений і представлений крушиною ламкою та смородиною чорною. Домінантами ярусу трав'янистих рослин у

залежності від умов обводненості біотопу у різних групах асоціацій є такі види, як очерет звичайний (*Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.), теліптерис (*Thelypteris palustris* Schott), осоки гостра (*Carex acuta* L.), бережна (*C. riparia* Curt.) тощо. Значно поширеними серед болотного різно-трав'я герань болотна (*Geranium palustre* L.), вовче тіло болотне, комиш лісовий (*Scirpus sylvaticus* L.), щавель прибережний (*Rumex hydrolapathum* Huds.), частуха подорожникова (*Alisma plantago-aquatica* L.). Ці болота характеризуються особливим рельєфом – наявністю при стовбурових підвищень (п'єдесталів) та міжстовбурних знижень, заповнених водою (мочажин).

У складі березових боліт зустрічаються групи асоціацій березняків теліптерисових (*Betuleta thelypteriasa*), очеретяних (*B. phragmitosa*). Видовий склад кущів і трав'янистих рослин у них практично такий же, як і у вільхових боліт, але є і деякі особливості. Так, у березняках теліптерисових досить часто на знижених ділянках панує сфагнум (*Sphagnum* sp.), проективне покриття якого іноді досягає 100%.

Не значні площі у Шосткинському агролісгоспі займають трав'яні болота, що відносяться до підгрупи високотравних боліт.

Тип водної рослинності на даній території представлені двома класами формацій – повітряно-водна і водна рослинність. До найбільш поширеної належать високотравна повітряноводна рослинність і зокрема, її формація очеретяна (*Phragmiteta australis*), за якою слідує формації рогузу широколистої (*Typheta latifoliae*), лепешняка великого (*Glycerieta maximae*). Із низькотравної повітряно-водної рослинності найбільш поширені угруповання формацій стрілолисту стрілолистовидного (*Sagitarieta sagitofoliae*), їжачої голівки прямої (*Sparganieta erecti*), сусака зонтичного (*Butometa umbellati*), рідше трапляються угруповання частухи подорожникової (*Alismateta plantago-aquaticae*). Прикріплену занурену справжню водну рослинність у водоймах заказника представляють угруповання рдесника гребінчастого (*Potameta pectinati*), елодеї канадської (*Elodeeta canadensis*).

Всюди у водоймах розповсюджена вільноплаваюча на поверхні води справжня водна рослинність. Це стосується лише формацій ряски малої (*Lemneta minor*) і спіродели багатокореневої (*Spirodellea polyrhizae*). Нерідко вони досягають майже стопроцентного проективного покриття.

У результаті проведених польових досліджень, аналізу опублікованих даних, перегляду гербарних зразків гербаріїв кафедри ботаніки Сумського педуніверситету нами встановлене зростання на території району дослідження 4 види рослин, занесених до Червоної книги України – любка дволиста (*Platanthera bifolia* (L.) Rich.), пальчатокорінник м'ясочервоний, пальчатокорінник травневий і плаун колючий (*Lycopodium annotinum* L.) і 6 видів

занесених до Червоного списку видів рослин, що є регіонально рідкісними, малопоширеними та зникаючими і підлягають особливій охороні на території Сумської області – котячі лапки дводомні (*Antennaria dioica* (L.) Gaert.), наперстянка великоквіткова (*Digitalis grandiflora* Mill.), півники сибірські (*Iris sibirica* L.), плаун булавовидний (*Lycopodium clavatum* L.), сон широколистий (*Pulsatilla latifolia* Rupr.) і яловець звичайний (*Juniperus communis* L.) [12, 15].

Необхідно відмітити, що на території району дослідження знаходиться один об'єкт природно-заповідного фонду – ботанічний заказник місцевого значення «Діброва», площа якого складає 766,7 га [7]. Він розташований на північний схід від с. Івот. На території заказника найбільші площі займають болота та луки. Територія заказника являє собою водно-болотний масив на водорозділі рік Івотка та Торкна. Ліси займають площу 86,0 га і представлені угрупованнями берези повислої та вільхи клейкої. У заказнику охороняють рослини занесені до Червоної книги України – любки дволисту та пальчатокорінники м'ясочервоний і травневий.

Висновки. Шосткинський агролісгосп КАП «Сумиоблагроліс» Сумської області розташований на території Шосткинського району і його особливістю є те, що він розміщений на території 18 сільських рад і складається із значної кількості відокремлених один від одного лісових масивів. Уся площа земельного лісового фонду агролісгоспу складає 11 951 га, із яких 10 884,9 га вкриті лісовою рослинністю, у тому числі лісовими культурами зайнято 6 888,9 га. Рослинність агролісгоспу представлена угрупованнями лісової, болотної, лучної, чагарникової та водної рослинності, а в лісах переважають угруповання формації сосни звичайної. На території району дослідження встановлене зростання 4 видів рослин, занесених до Червоної книги України і 6 видів занесених до Червоного списку видів рослин, що є регіонально рідкісними, малопоширеними та зникаючими і підлягають особливій охороні на території Сумської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв Д.Я. Класифікація рослинності Української РСР [Текст] / Д.Я. Афанасьєв, Г.І. Білик, Є.М. Брадїс // Укр. ботан. журн. – 1956. – 13, № 4. – С. 63-82.
2. Брадїс Є.М. Рослинність УССР. Болота [Текст] / Є.М. Брадїс, Г.Ф. Бачурїна. – К.: Наук. думка, 1969. – 241 с.
3. Геоботанічне районування Української РСР [Текст]. – К.: Наук. думка, 1977. – 302 с.
4. Григора М.І., Соломаха В.А. Рослинність України [Текст] / М.І. Григора, В.А. Соломаха. – К.: Укр. Фітоцентр, 2005. – 451 с.
5. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області за 2011 рік [Текст]. – Суми: ПКП «Еллада S», 2012. – 191 с.
6. Зеленая книга Украинской ССР [Текст]. – К.: Наук. думка, 1987. – 216 с.
7. Заповідні скарби Сумщини [Текст]. – Суми: Джерело, 2001. – 207 с.
8. Карпенко Е.К. Растительность Сумской области [Текст] / Е.К. Карпенко, В.А. Ковтун. – Сумы, 1980. – 21 с.
9. Карпенко К.К. Рослини, занесені до Червоної книги України, що виявлені на території Сумської області [Текст] / [К.К. Карпенко, М.П. Книш, О.С. Родінка, А.П. Вакал] // Стан

природного середовища та проблеми його охорони на Сумщині. Кн. 5.: зб. наук. праць. – Суми: Джерело, 2001. – С. 7-43. 10. Мельник В.И. Редкие виды равнинных лесов Украины [Текст] / В.И. Мельник. – К.: Фитосоциоцентр, 2000. – 212 с. 11. Определитель высших растений Украины [Текст]. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с. 12. Родинка О.С.. Рослини, занесені до Червоного списку Сумської області [Текст] / [О.С. Родинка, К.К. Карпенко, А.П. Вакал, І.В. Гончаренко] // Стан природного середовища та проблеми його охорони на Сумщині. Кн. 6. – Суми: ПП Вінниченко М.Д., 2004. – 119 с. 13. Сенякевич І.М. Економіка галузей лісового комплексу: [підручник] / М.І. Сенякевич І.М. – К.: Знання, 1992. – 168 с. 14. Статистичний щорічник України. 2008 рік [Текст]. – К.: Міністерство статистики України. – 218 с. 15. Червона книга України. Рослинний світ [Текст]. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с. 16. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Растительный мир [Текст] / Ю.Р. Шеляг-Сосонко, Т.Л. Андриенко. – К.: Наук. думка, 1985. – С.130-200. 17. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Прогноз рослинності України [Текст] / Ю.Р. Шеляг-Сосонко, Я.П. Дідух, Д.В. Дубина. – К.: Наук. думка, 1991. – 267 с. 18. Шенников А.П. Введение в геоботанику [Текст] / А.П. Шенников. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1964. – 447 с.

РЕЗЮМЕ

А.П. Вакал, О.В. Гладий. Растительность Шосткинского агролесхоза КАП «Сумыоблагролес» Сумской области.

*Растительность Шосткинского агролесхоза КАП «Сумыоблагролес» Сумской области представлена сообществами лесной, болотной, кустарниковой и водной растительности. Леса занимают 90 % территории агролесхоза и среди 18 древесных пород, которые встречаются, наибольшие площади занимают *Pinus sylvestris* L., *Betula pendula* Ronh. и *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.).*

Ключевые слова: растительность, леса, сообщество, формации, Красная книга Украины.

SUMMARY

A.P. Vakal, O.V. Gladii. The vegetation Sostkinskogo agrolisgospu CAP «Sumioblagrolis» Sumy oblast.

*The vegetation Šostkinskogo agrolisgospu CAP «Sumyoblagrolis» Sumy oblast is represented by the group forest, bog, meadow, bushes and water plants. Forests cover 90% of the agrolisgospu and 18 trees that are found, the largest area occupied by *Pinus sylvestris* L., *Betula pendula* Ronh. and *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.).*

Key words: vegetation, forests, grouping, formation, Red Book of Ukraine.

УДК 595.782

О. В. Говорун, Л. О. Фірман

ДО ВИВЧЕННЯ ВОГНІВОК (LEPIDOPTERA, PYRALIDAE) ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Представлено нарис з історії дослідження вогнівок на територіях західних областей України. Приведено результати зборів на території філії заповідника Медобори «Кременецькі гори».

Ключові слова: вогнівки, Pyralidae, фауна, Західна Україна.